

Naruszewicz-Lesiuk, Danuta

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1998 r. : Sprawozdanie z działalności Wydziałów Towarzystwa : Wydział V Nauk Lekarskich : Referaty i streszczenia : Ostre choroby zakaźne na terenach objętych powodzią w Polsce w 1997 r.

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 61, 106-115

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OSTRE CHOROBY ZAKAŻNE NA TERENACH OBJĘTYCH POWODZIĄ W POLSCE W 1997 R.

ZAGROŻENIE SZERZENIEM SIĘ CHORÓB ZAKAŻNYCH NA TERENACH OBJĘTYCH POWODZIĄ

Na terenach objętych powodzią należało liczyć się z tym, że wiele osób dozna licznych urazów ciała, niekiedy nawet prowadzących do zgonu. Oprócz doraźnych skutków zdrowotnych m.in. można też było przewidywać pogorszenie stanu zdrowia osób przewlekle chorych, zwłaszcza obciążonych chorobami układu krążenia, cukrzycą, chorobami psychicznymi. Jednak największy niepokój budziła możliwość wybuchu epidemii chorób zakaźnych, które przed powodzią występowały na tym terenie endemicznie lub tylko sporadycznie. Istotnie, dewastacja sieci wodno-kanalizacyjnej spowodowana przez powódź sprzyja szerzeniu się chorób zakaźnych przekazywanych drogą pokarmową, zwłaszcza przenoszonych przez wodę a w późniejszym okresie przez zanieczyszczoną żywność.

Istniało duże prawdopodobieństwo wzrostu liczby zatruc pokarmowych wywołanych przez inne czynniki niż pałeczki *Salmonella*, zachorowań na czerwonkę, biegunki dzieci do lat 2, a w późniejszym okresie na wirusowe zapalenie wątroby typu A. W znacznie mniejszym stopniu groziło zdaniem epidemiologów pojawienie się zachorowań na dur brzuszny i zatrucia pokarmowe wywołane przez pałeczki *Salmonella*. Ze względu na liczne zranienia można było przewidywać zwiększenie liczby zachorowań na tężec, a ponieważ na Dolnym Śląsku znajdują się tereny endemiczne leptospirozy, również należało wziąć pod uwagę wzrost zachorowań na to choroby.

MOŻLIWOŚĆ ZAPOBIEGANIA SZERZENIU SIĘ CHORÓB ZAKAŻNYCH

We wszystkich chorobach szerzących się drogą pokarmową zasadniczym działaniem zapobiegawczym jest przestrzeganie zasad higieny, żywności i żywienia oraz higieny osobistej. Stosowanie szczepień w tej grupie chorób ma tylko działanie wspomagające. Ich ograniczona wartość zapobiegawcza wynika m.in. z następujących przyczyn:

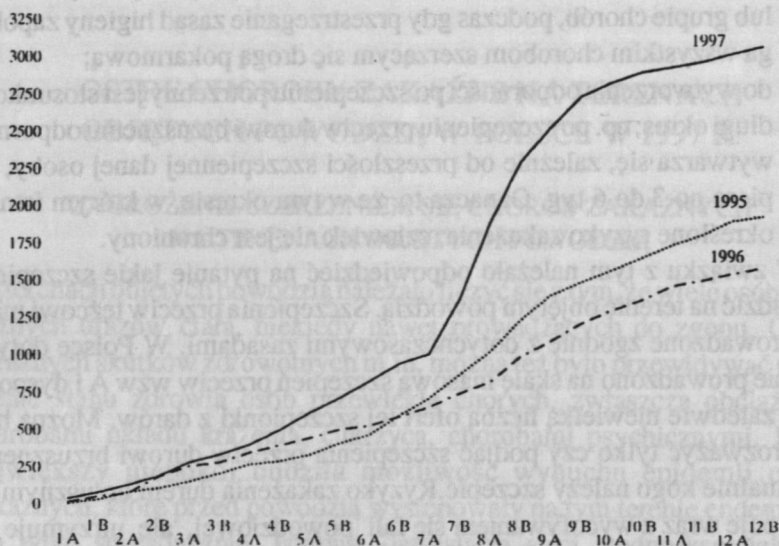
- szczepienia mają działanie swoiste zapobiegają tylko jednej chorobie lub grupie chorób, podczas gdy przestrzeganie zasad higieny zapobiega wszystkim chorobom szerzącym się drogą pokarmową;
- do wytworzenia odporności po szczepieniu potrzebny jest stosunkowo długi okres; np. po szczepieniu przeciw durowi brzuszemu odporność wytwarza się, zależnie od przeszłości szczepiennej danej osoby, dopiero po 3 do 6 tyg. Oznacza to, że w tym okresie, w którym istnieje określone ryzyko zakażenia, człowiek nie jest chroniony.

W związku z tym należało odpowiedzieć na pytanie jakie szczepienia prowadzić na terenie objętym powodzią. Szczepienia przeciw tężcowi miały być prowadzone zgodnie z dotychczasowymi zasadami. W Polsce dotychczas nie prowadzono na skalę masową szczepień przeciw wzw A i dysponowano zaledwie niewielką liczbą ofert tej szczepionki z darów. Można było więc rozważyć tylko czy podjąć szczepienia przeciw durowi brzuszemu, ewentualnie kogo należy szczepić. Ryzyko zakażenia dudem brzuszemu nie występuje wraz z wycofywaniem się fali powodziowej, ale utrzymuje się w tzw. II etapie katastrofy, zwłaszcza dla osób usuwających skutki powodzi. m.in. naprawiających zniszczoną sieć wodno-kanalizacyjną, odtwarzających tereny wysypisk śmieci i usuwania odpadków. Etap ten trwa wiele tygodni a nawet miesięcy.

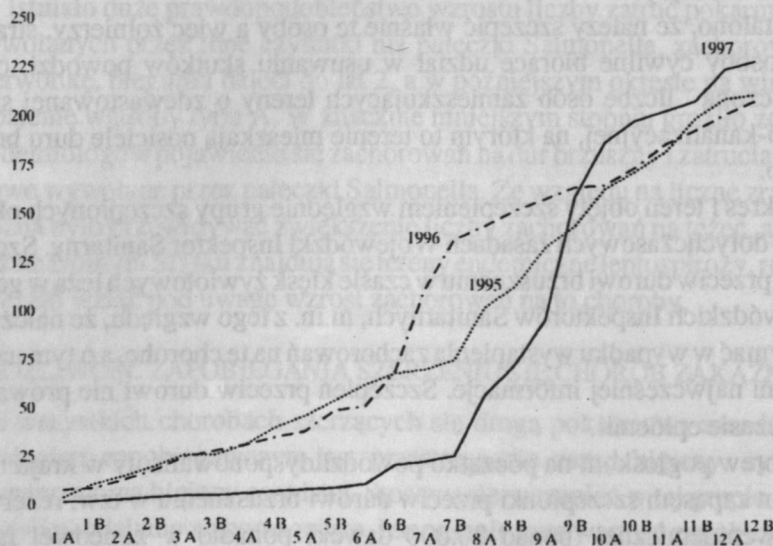
Ustalono, że należy szczepić właśnie te osoby a więc żołnierzy, strażaków, osoby cywilne biorące udział w usuwaniu skutków powodzi, oraz ograniczoną liczbę osób zamieszkujących tereny o zdewastowanej sieci wodno-kanalizacyjnej, na którym to terenie mieszkają nosiciele duru brzuszego.

Zakres i teren objęty szczepieniem względnie grupy szczepionych określał na dotychczasowych zasadach Wojewódzki Inspektor Sanitarny. Szczepienia przeciw durowi brzuszemu w czasie klęsk żywiołowych leżą w gestii Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych, m.in. z tego względu, że należy je wstrzymać w wypadku wystąpienia zachorowań na tę chorobę, a o tym uzyskują oni najwcześniej informacje. Szczepień przeciw durowi nie prowadzi się w czasie epidemii.

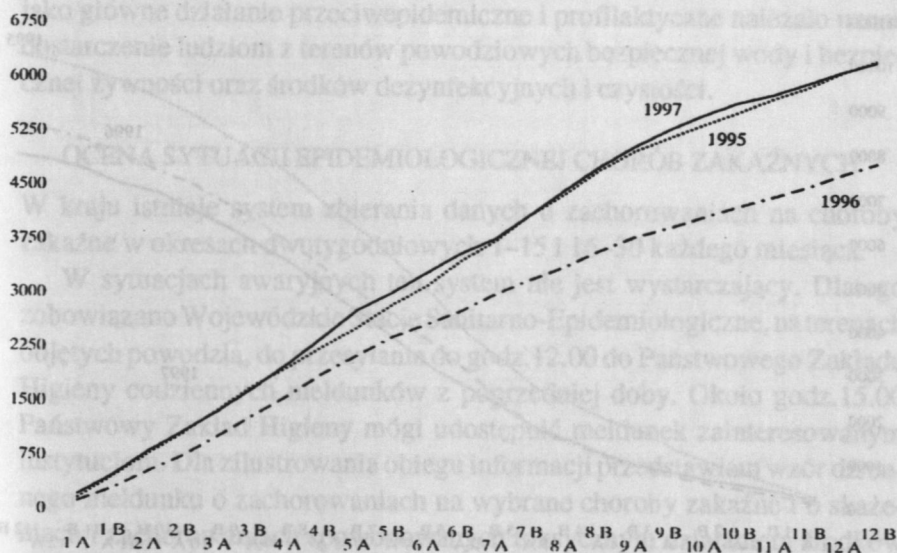
Wbrew pogłoskom na początku powodzi dysponowaliśmy w kraju rozsądnym zapasem szczepionki przeciw durowi brzuszemu w tzw. rezerwie przeciwepidemicznej (ponad 80.000 dawek) ponadto w końcowej fazie produkcji znajdowało się ok. 250.000 dawek tej szczepionki – była już w trakcie kontroli państwowej i wymagała tylko konfekcjonowania.

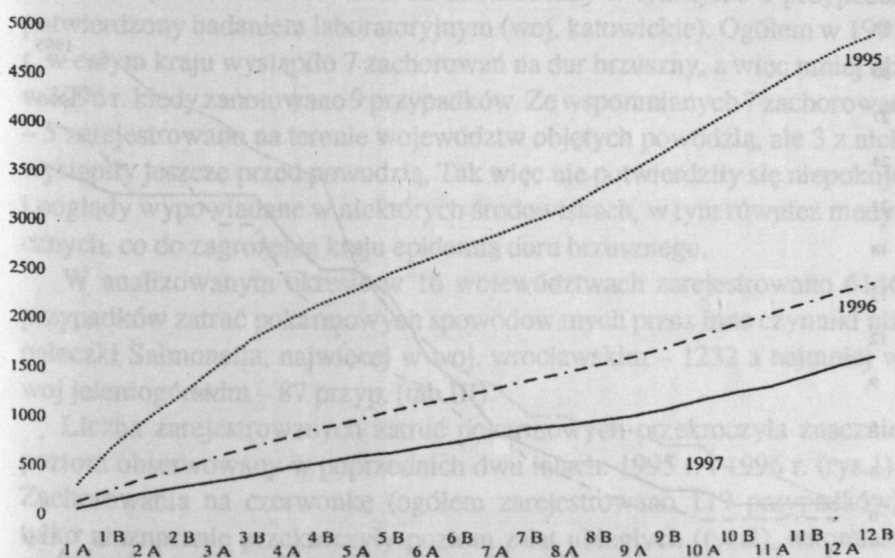
Rys. 1. Bakteryjne zatrucia pokarmowe w 1997 r. w porównaniu z latami 1995-1996 w 16 województwach objętych powodzią (skumulowana liczba zarejestrowanych zachorowań wg dwutygodniowych meldunków).

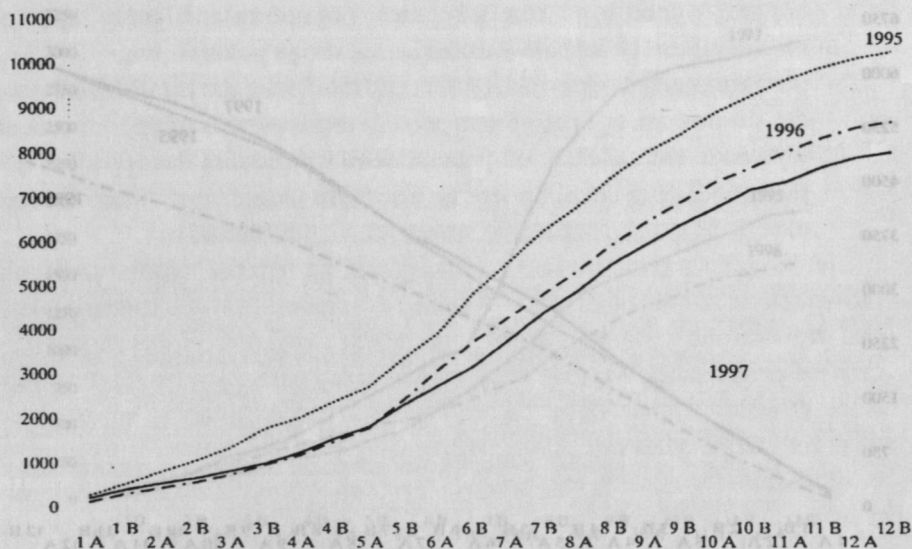
Rys. 2. Czerwonka w 1997 r. w porównaniu z latami 1995-1996 w 16 województwach objętych powodzią (skumulowana liczba zarejestrowanych zachorowań wg dwutygodniowych meldunków).

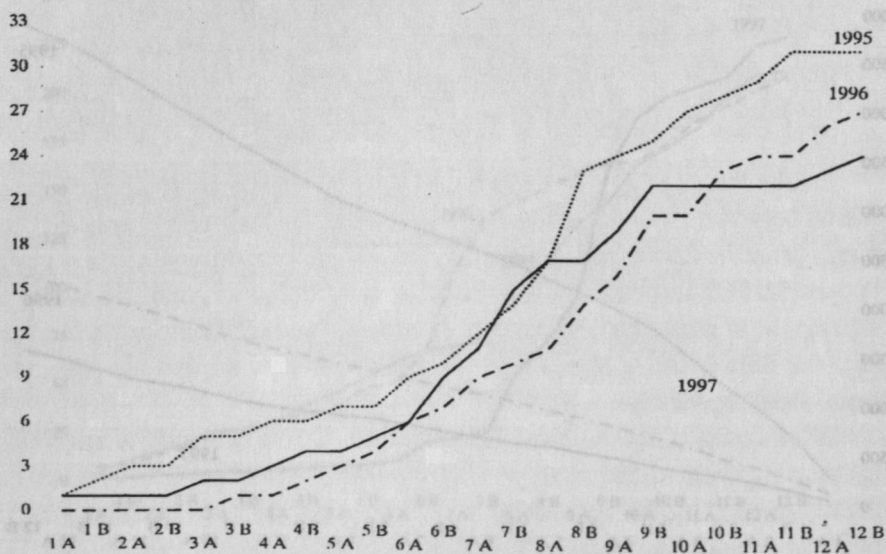
Rys.3. Biegunki dzieci do lat 2 w 1997 r. w porównaniu z latami 1995–1996 w 16 województwach objętych powodzią (skumulowana liczba zarejestrowanych zachorowań wg dwutygodniowych meldunków).

Rys.4. Wzw nie B w 1997 r. w równaniu z latami 1995–1996 w 16 województwach objętych powodzią (skumulowana liczba zarejestrowanych zachorowań wg dwutygodniowych meldunków).

Rys.5. Zatrucia pokarmowe – salmonellozy w 1997 r. w porównaniu z latami 1995–1996 w 16 województwach objętych powodzią (skumulowana liczba zarejestrowanych zachorowań wg dwutygodniowych meldunków).

Rys.6. Tężec w 1997 r. w porównaniu z latami 1995–1996 w 16 województwach objętych powodzią (skumulowana liczba zarejestrowanych zachorowań wg dwutygodniowych meldunków).

Podsumowując powyższe rozważania na temat szczepień i zapobiegania jako główne działanie przeciwepidemiczne i profilaktyczne należało uznać dostarczenie ludziom z terenów powodziowych bezpiecznej wody i bezpiecznej żywności oraz środków dezynfekcyjnych i czystości.

OCENA SYTUACJI EPIDEMIOLOGICZNEJ CHOROÓB ZAKAŻNYCH

W kraju istnieje system zbierania danych o zachorowaniach na choroby zakaźne w okresach dwutygodniowych 1–15 i 16–30 każdego miesiąca.

W sytuacjach awaryjnych ten system nie jest wystarczający. Dlatego zobowiązano Wojewódzkie Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne, na terenach objętych powodzią, do przesyłania do godz. 12.00 do Państwowego Zakładu Higieny codziennych meldunków z poprzedniej doby. Około godz. 15.00 Państwowy Zakład Higieny mógł udostępnić meldunek zainteresowanym instytucjom. Dla zilustrowania obiegu informacji przedstawiam wzór dziennego meldunku o zachorowaniach na wybrane choroby zakaźne i o skażeniach i zachorowaniach spowodowanych toksycznym działaniem środków chemicznych (tab.I i tab.II).

W okresie do 3 października 1997 r., tj. do czasu zakończenia zbierania codziennych informacji z terenów województw objętych powodzią, zarejestrowano tylko 2 zachorowania na dur brzuszny w tym tylko 1 przypadek potwierdzony badaniem laboratoryjnym (woj. katowickie). Ogółem w 1997 r. w całym kraju wystąpiło 7 zachorowań na dur brzuszny, a więc mniej niż w 1996 r. kiedy zanotowano 9 przypadków. Ze wspomnianych 7 zachorowań – 5 zarejestrowano na terenie województw objętych powodzią, ale 3 z nich wystąpiły jeszcze przed powodzią. Tak więc nie potwierdziły się niepokoje i poglądy wypowiedzane w niektórych środowiskach, w tym również medycznych, co do zagrożenia kraju epidemią duru brzusznego.

W analizowanym okresie w 16 województwach zarejestrowano 6146 przypadków zatruc pokarmowych spowodowanych przez inne czynniki niż pałeczki Salmonella, najwięcej w woj. wrocławskim – 1232 a najmniej w woj. jeleniogórskim – 87 przyp. (tab.III).

Liczba zarejestrowanych zatruc pokarmowych przekroczyła znacznie poziom obserwowany w poprzednich dwu latach: 1995 r. i 1996 r. (rys.1). Zachorowania na czerwonkę (ogółem zarejestrowano 119 przypadków) tylko nieznacznie przekroczyły poziom z lat ubiegłych (rys.2), natomiast zachorowania na biegunki dzieci do lat 2 w zasadzie kształtowały się na poziomie zanotowanym w 1995 r. ale przewyższały poziom z roku 1996 (rys.3). Liczby zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu nie B –

Miejscowość	Dzr brzuszny		Dzury rzekome A,B,C	Zatrucia pokarmowe i niezwyłe zjadkowojellowe	Łzerwonka		Biegunki u dzieci do lat 2	Wzr w typ A		Leptospiroza		Tęzec	Gorączka dłużej niż 3 dni bez spec. rozpozn.
	n. p. lab.	ptw/ lab.			n. p. lab.	ptw/ lab.		n. p. lab.	ptw/ lab.	n. p. lab.	ptw/ lab.		
bielskie	0	0	0	1	0	0	5	0	0	0	0	0	0
gorzowskie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
jeleniogórskie	0	0	0	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0
kaliskie	0	0	0	7	0	0	1	0	0	0	0	0	0
katowickie	0	0	0	15	0	0	13	1	0	0	0	0	0
kieleckie	0	0	0	5	0	0	3	0	0	0	0	0	0
krakowskie	0	0	1	3	0	0	2	1	0	0	0	0	0
legnickie	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
lubelskie	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0
nowosądeckie	0	0	0	2	0	0	3	0	1	0	0	0	0
opolskie	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
rzeszowskie	0	0	0	22	0	0	0	0	0	0	0	0	0
szczecińskie	0	0	0	28	0	0	1	0	0	0	0	0	0
tarnobrzeskie	0	0	0	12	0	0	5	3	0	0	0	0	0
tarnowskie	0	0	0	3	0	0	2	0	0	0	0	0	0
walbrzyskie	0	0	0	2	0	0	4	0	0	0	0	0	0
wrocławskie	0	0	0	44	0	1	6	0	0	0	0	0	1
zelenogórskie	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0

n. p. lab. - przypadki niepotwierdzone laboratoryjnie; ptw/ lab. - przypadki potwierdzone laboratoryjnie; ? - brak informacji.

Warszawa 8 08 1997 r. godz. 15.41

TABELA I. Meldunek o zachorowaniach na niektóre choroby zakaźne, zgłoszonych w województwach objętych powodzią od godz. 8.00-7 sierpnia do 8.00-8 sierpnia 1997 r. .

bielskie	nie było zgłoszeń
gorzowskie	nie było zgłoszeń
jeleniogórskie	nie było zgłoszeń
kaliskie	nie było zgłoszeń
katowickie	nie było zgłoszeń
kieleckie	nie było zgłoszeń
krakowskie	nie było zgłoszeń
legnickie	nie było zgłoszeń
lubelskie	nie było zgłoszeń
nowosądeckie	nie było zgłoszeń
opolskie	nie było zgłoszeń
rzyszowskie	■ 11 przypadków zmian na skórze rąk i nóg, spowodowane kontaktem z zanieczyszczeniami (środkami chemicznymi) naniesionymi przez wodę.
szczecińskie	nie było zgłoszeń
tarnobrzeskie	nie było zgłoszeń
tarnowskie	nie było zgłoszeń
toruńskie	nie było zgłoszeń
walbrzyskie	nie było zgłoszeń
wrocławskie	nie było zgłoszeń
zielonogórskie	nie było zgłoszeń

Warszawa 29.07.1997 r. godz. 15.

TABELA II. Meldunek o skażeniach i zachorowaniach spowodowanych toksycznym działaniem środków chemicznych zgłoszonych w województwach objętych powodzią od godz.8.00– 28 lipca do 8.00–29 sierpnia 1997 r. .

Województwo	Dur brzuszy	Bury rzekome A,B,C	Zatrucia pokarmowe	Gzerwonka	Biegunki u dzieci do lat 2	Wzr typ A	Leptospiroza	Tężec	gorączka dłużej niż 3 dni bez spec. rozpozn.
białskie	0	0	149	4	89	40	0	0	0
gorzowskie	0	0	134	19	14	0	0	0	0
jeleniogórskie	0	0	87	0	8	1	0	1	0
katowickie	2	0	960	3	274	83	0	0	0
kieleckie	0	0	320	9	186	9	0	0	1
krakowskie	0	1	203	0	92	8	0	0	1
legnickie	0	0	112	1	26	16	0	0	0
nowosądeckie	0	0	53	3	51	16	0	0	0
opolskie	0	0	335	0	42	2	0	1	2
rzeszowskie	0	0	512	0	86	27	0	0	3
szczęcińskie	0	0	713	40	81	18	3	1	9
tarnobrzeskie	0	0	872	0	254	32	0	0	1
tarnowskie	0	0	97	3	81	10	0	2	1
wałbrzyskie	0	0	175	2	74	0	0	1	0
wrocławskie	0	0	1232	33	259	43	7	0	1
zielonogórskie	0	0	192	2	37	1	1	1	1
ogółem	2	1	6146	119	1654	306	11	7	20
w tym potwierdzone	1	1	x	100	x	36	5	7	x

TABELA III. Zachorowania na niektóre choroby zakaźne w 16 województwach objętych powodzią zgłoszone w dziennych meldunkach od 26 lipca do 3 października 1997 r.

czyli przede wszystkim typu A, na zatrucia pokarmowe wywołane przez pałeczki Salmonella oraz na tężec kształtowały się poniżej poziomu zarejestrowanego w latach 1995 i 1996. (rys.4-6).

Reasumując sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych na terenie województw objętych powodzią nie uległa czemu pogorszeniu w porównaniu do poprzednich 2 lat, z wyjątkiem wzrostu liczby przypadków zatruc pokarmowych. Należy jednak zwrócić uwagę, że różnica w liczbie zachorowań może być wynikiem przejściowej zmiany kryteriów rejestracji – w czasie powodzi rejestrowano jako zatrucia pokarmowe każdy przypadek niezytu żołądkowo-jelitowego, bez względu na jego etiologię.

WYDZIAŁ VI – NAUK TECHNICZNYCH

Przewodniczący: Jan Zabrodzki

Sekretarz: Piotr Wolański

Przewodniczący Sekcji Nauk Rolniczych: Roman Strack

Sekretarz: Zygmunt Brogowski

W 1998 r. odbyły się następujące zebrania:

12.I – **Wojciech Gasparski**: *Elementy etyki inżynierskiej.*

Po wykładzie dokonano wyboru nowych członków Wydziału

19.III – **Włodzimierz Zych**: *Maria Skłodowska-Curie – jej życie i dzieło.*

Po referacie omawiano możliwość wysunięcia przez Wydział kandydata do wyróżnienia Medalem TNW, który jest przyznawany za zasługi i wybitne osiągnięcia na polu nauki

4.VI – zebranie sprawozdawczo-wyborcze Wydziału

5.XI – **Alina Karwowska-Lamparska**: *Możliwości wprowadzenia telewizji cyfrowej w Polsce.*

10.XII – **Zdzisław Jankiewicz**: *Wczoraj, dziś i jutro techniki laserowej.*

Po zebraniu odbyły się wybory nowych członków Wydziału.